

Duurzaamheidsnota
Steenbergen
2012-2020

- concept -

Duurzaamheidsnota Steenbergen 2012-2020

- concept -

Inhoud

1	Leeswijzer	7
2	Visie (Waarom?)	9
3	Strategie (Hoe?)	11
	3.1 Instrumenten	12
	3.2 Organisatie	13
	3.3 Proces	13
	3.4 Middelen	14
4	Uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen (Wat?)	17
	4.1 Communicatie als cruciaal onderdeel	17
	4.2 Duurzame gemeentelijke bedrijfsvoering	18
	4.3 Duurzaam ontwikkelen en bouwen	21
	4.4 Duurzaam beheren	25
	4.4.1 Afvalbeheer	25
	4.4.2 Waterbeheer	26
	4.4.3 Groenbeheer	26
	4.5 Duurzaam ondernemen	28
	4.6 Duurzaam wonen en leven	31
	4.7 Duurzame energieopwekking	33
	Bijlage I: Basis en kader voor duurzaamheidsbeleid	37

1 Leeswijzer

De Duurzaamheidsnota Steenbergen wordt opgebouwd volgens het principe Waarom – Hoe – Wat:

1. Waarom? → De visie

Waarom wil de gemeente Steenbergen werken aan duurzaamheid? Welke ambities heeft de gemeente? Waarom gelooft de gemeente Steenbergen in duurzaamheid (intrinsieke motivatie)?

2. Hoe? → De strategie

Hoe gaat de gemeente Steenbergen de duurzaamheidsambities realiseren? Welke strategie wordt gehanteerd? Welke instrumenten worden toegepast en met welke partijen wordt samengewerkt?

3. Wat? → Het programma

Wat gaat de gemeente Steenbergen concreet doen om de ambities te realiseren? Welke projecten worden uitgevoerd? Welke typen projecten zijn er te onderscheiden en wat is de bijdrage van deze projecten aan de ambitie?

A monochromatic blue-toned photograph of a woman smiling as she looks through binoculars. She is holding the binoculars with her right hand. The background shows a field of tall grasses under a cloudy sky. The words 'PEOPLE', 'PLANET', and 'PROFIT' are overlaid in white, spaced-out capital letters across the lower portion of the image.

PEOPLE

PLANET

PROFIT

2 Visie (Waarom?)

De gemeente Steenbergen maakt zich sterk voor duurzaamheid. Dit betekent dat structureel en op een integrale manier gewerkt wordt aan een leefbare samenleving waarin mensen in hun basisbehoeften kunnen voorzien, zonder dat de basisbehoeften van toekomstige generaties in het gedrang komen (naar de definitie van duurzaamheid uit *Our common future*, van de commissie Brundtland: 1987). Leefbaarheid op de lange termijn kan alleen worden gewaarborgd wanneer bij alle ontwikkelingen een balans wordt gevonden tussen sociale aspecten ('people'), milieuaspecten ('planet') en economische aspecten ('profit').

In de praktijk betekent dit dat in Steenbergen:

- continu gewerkt wordt aan een gezonde, veilige en leefbare samenleving;
- verspilling (en uitputting) van grond- en hulpstoffen, water en energie wordt voorkomen;
- alternatieven worden toegepast voor voorraden die op termijn schaars of moeilijk toegankelijk worden (innovatie);
- sociale aspecten zoals eerlijke handel en arbeidsparticipatie worden bevorderd;
- een bijdrage wordt geleverd aan het behoud van biodiversiteit en groene ruimte;
- in het kader van een leefbare samenleving, rekening wordt gehouden met onafwendbare ontwikkelingen zoals klimaatverandering;
- lange termijn denken wordt gestimuleerd;
- bij dit lange termijn denken naast financiële/economische aspecten ook andere aspecten worden meegenomen; de zogenaamde 'people, planet, profit'-gedachte.

De uitgangspunten voor de visie zijn niet allemaal nieuw. Voor een deel zijn ze al verankerd in andere beleidsstukken, vastgelegd in afspraken en bestuurlijke speerpunten en uitgewerkt in lopende projecten. In de bijlage bij deze nota wordt de reeds bestaande basis voor het duurzaamheidsbeleid van Steenbergen samengevat.

PEOPLE

PLANET

PROFI

3 Strategie (Hoe?)

Bij het realiseren van de duurzaamheidsvisie hanteert de gemeente Steenbergen een strategie die bestaat uit twee delen:

- zelf doen;
- anderen stimuleren;

Zelf doen

Als de gemeente duurzaam gedrag bij anderen wil stimuleren, is het belangrijk dat ze zelf het goede voorbeeld geeft. Wanneer de gemeentelijke organisatie 'duurzaam onderneemt' en hierover helder, duidelijk en actief communiceert, zullen andere partijen worden geïnspireerd en gemotiveerd om ook met duurzaamheid aan de slag te gaan. Hiermee wordt het containerbegrip 'duurzaamheid' concreet.

Het gemeentepersoneel speelt hierbij een uiterst belangrijke rol. Medewerkers die de duurzaamheidsgedachte omarmen, leveren een bijdrage aan een duurzame samenleving door het uitvoeren van gemeentelijke projecten. Maar minstens zo belangrijk is dat zij in hun contacten met inwoners, bedrijven en organisaties als een ambassadeur de boodschap van de gemeente kunnen uitdragen. Op deze wijze verankert duurzaamheid in gedrag en zal het op de lange termijn een leefwijze worden in plaats van een hype.

Anderen stimuleren

Het uitvoeren van duurzaamheidsbeleid kan de gemeente niet alleen. Daarvoor is de inzet nodig van inwoners, bedrijven en andere organisaties. Belangrijk is dat deze partijen dit weten, willen en kunnen. De gemeente kan dit bevorderen door in te zetten op:

- informeren: Waarom is duurzame ontwikkeling belangrijk?
- inspireren: Wat zijn de mogelijkheden voor duurzaam handelen?
- motiveren: Wat levert duurzaam handelen concreet op?
- reguleren: Wat zegt de wet- en regelgeving over duurzaamheid?
- faciliteren / organiseren:
  - Met welke partijen kan worden samengewerkt?
  - Wat zijn de financieringsmogelijkheden? Zijn er subsidiemogelijkheden en zo ja, hoe kunnen de doelgroepen hier gebruik van maken?
  - Hoe kunnen samenwerkingsverbanden opgezet worden?

3.1 Instrumenten

De gemeente heeft diverse instrumenten ter beschikking die kunnen worden ingezet bij het realiseren van de duurzaamheidsambities. De belangrijkste instrumenten worden hieronder kort omschreven. In het uitvoeringsprogramma (hoofdstuk 4) wordt nader uitgewerkt hoe de instrumenten in de projecten worden ingezet:

Inkoop en aanbesteding

Als het gaat om duurzaam ondernemen binnen de gemeentelijke organisatie, speelt inkoop en aanbesteding een grote rol. Het gaat hierbij niet alleen om het aanschaffen van duurzame kantoorartikelen, maar ook om energiezuinige nieuwbouw van gemeentelijke gebouwen, de inzet van schone en zuinige vervoersmiddelen, de aanleg van wegen in opdracht van de gemeente en dergelijke.

Communicatie en educatie

Bij het stimuleren van duurzaam gedrag is Communicatie het belangrijkste instrument. Bij de toepassing hiervan kan gedacht worden aan een interne bewustwordingscampagne, het actief uitdragen van de positieve voorbeeldrol van de gemeente en duidelijke informatieverstrekking over mogelijke maatregelen. Belangrijk is dat een positieve boodschap wordt verkondigd die de doelgroep aanspreekt ('What's in it for me?'). Omdat communicatie zo cruciaal is, is de toepassing hiervan in paragraaf 4.1 verder uitgewerkt.

Milieueducatie is eveneens een onmisbaar instrument bij de uitvoering van duurzaamheidsbeleid. Door kinderen en jongeren vanaf een jonge leeftijd bewust te maken van de milieubijdrage die zij kunnen leveren, wordt duurzaam gedrag meer en meer een vanzelfsprekendheid en wordt dit bovendien gewaarborgd voor de toekomst.

Duurzaamheidstoets

Door het aspect Duurzaamheid tijdig en integraal mee te nemen in nieuwe ontwikkelingen die door de gemeente worden geïnitieerd, kunnen de kansen voor duurzaamheid optimaal worden benut. Hier kan invulling aan worden gegeven door het toevoegen van een duurzaamheidstoets (bijvoorbeeld de 'people, planet, profit'-scan van het Brabants Centrum voor Duurzame Ontwikkeling: Telos, zie www.pppscan.nl) aan daarvoor geselecteerde gemeentelijke plannen/besluiten (bijvoorbeeld de majeure en/of complexe plannen).

Vergunningverlening, toezicht en handhaving

De wet- en regelgeving ten aanzien van duurzaamheid is momenteel (nog) redelijk beperkt (o.a. energieprestatienormen nieuwbouw, energiebesparingsverplichtingen voor bedrijven). Door regulerende maatregelen consequent toe te passen en hier duidelijk over te communiceren, kan desondanks veel winst worden bereikt.

Financiële instrumenten

Een extra prikkel in de vorm van financieringsmogelijkheden kan doelgroepen over de streep trekken als het gaat om het treffen van duurzame maatregelen. Een voorbeeld hiervan is de opzet van een duurzaamheidslening voor energiematregelen bij particuliere woningbezitters.

3.2 Organisatie

Intern: de gemeentelijke organisatie

Het team Milieu (afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling) is op ambtelijk niveau verantwoordelijk voor de uitvoering van de Nota Duurzaamheid. De nota heeft echter sterke relaties met het werkveld van vrijwel alle andere gemeentelijke organisatieonderdelen. Het gaat hierbij met name om de volgende afdelingen:

- Staf – Concern controller: inkoop;
- Publiekszaken: communicatie, vergunningverlening en toezicht;
- Maatschappelijke Ontwikkeling: sociale aspecten van m.n. inkoop en aanbesteding, onderwijs;
- Ruimtelijke Ontwikkeling: planontwikkeling, economische zaken, handhaving;
- Eigendom en Beheer: gemeentelijke accommodaties;
- Realisatie en Beheer: afvalbeheer, groenbeheer, waterbeheer, openbare verlichting.

Op bestuurlijk niveau is de portefeuillehouder Milieu verantwoordelijk voor de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid.

Extern: samenwerking met andere organisaties

Bij de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid werkt de gemeente samen met een groot aantal andere organisaties, waaronder:

- Regio West-Brabant (en de daarin samenwerkende gemeenten);
- Provincie Noord-Brabant;
- Waterschap Brabantse Delta;
- Woningcorporaties;
- Belangenorganisaties bedrijfsleven;
- Stichting Sirene.

3.3 Proces

Van beleid naar uitvoering en evaluatie

De Nota Duurzaamheid vormt de basis voor meer concrete werkprogramma's. In de werkprogramma's wordt per project beschreven welke inspanningen de gemeente moet verrichten om de doelstellingen te bereiken (inclusief verantwoordelijke en betrokken partijen) en welke middelen hierbij nodig zijn. Voor de eerste periode (2012 – 2013) heeft deze uitwerking al plaats gevonden, waarbij zoveel mogelijk aansluiting is gezocht bij reeds lopende trajecten en projecten die regionaal worden uitgevoerd.

Jaarlijks zal de uitvoering van het werkprogramma worden geëvalueerd, met behulp van een kort en helder jaarverslag waarover zowel intern als extern wordt gecommuniceerd ('laten zien wat je doet'). Rekening houdend met deze evaluaties en de ambities voor 2020, zullen in 2013 nieuwe werkprogramma's voor de daaropvolgende jaren worden opgesteld (bv. 2014 -2015). De programma's komen op dezelfde manier tot stand als de programma's voor 2012 en 2013, namelijk in overleg met interne en externe partijen. Deze werkwijze zal tijdens de looptijd van de nota nog enkele malen worden herhaald.

Duurzaamheid breed verankerd

Het duurzaamheidsbeleid werkt door in de rest van het gemeentelijke beleid. De link met bijvoorbeeld het beleid ten aanzien van inkoop en aanbesteding ligt voor de hand. Maar het stimuleren van duurzame ontwikkeling lukt pas echt, als het duurzaamheidsbeleid stevig is verankerd in overkoepelende visies en plannen zoals de Visie 2020 en de Structuurvisie.

In de Visie 2020, waarvan het voorbereidingstraject inmiddels is gestart, zal een breed toekomstbeeld van Steenbergen worden geschetst, waarbij diverse thema's aan de orde komen. Het is belangrijk dat de uitgangspunten die in hoofdstuk 2 zijn genoemd, in het voorbereidingstraject van de visie als bouwsteen worden meegenomen.

In de Structuurvisie die binnenkort naar verwachting wordt vastgesteld (mei 2012), zijn keuzes gemaakt ten aanzien van de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen in Steenbergen op de langere termijn. De Structuurvisie geeft aan waar in de toekomst gewoond, gewerkt en gerecreëerd gaat worden. Voor het realiseren van de duurzaamheidsambities is dit heel belangrijk. In de Structuurvisie wordt onder meer aandacht geschonken aan het reserveren van voldoende ruimte voor natuur (natuurbehoud en -ontwikkeling) en voor duurzame energievoorzieningen (bv. windturbines bij AFC Nieuw-Prinsenland).

3.4 Middelen

Voor uitwerking van het uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen voor 2012 in het werkprogramma 2012 is €89.000,00 beschikbaar. Dit bedrag is inclusief de €39.040,00 niet bestede SLOK gelden in 2010.

Voor uitwerking van het uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen voor de jaren daarna in de werkprogramma's 2013 en volgende jaren, wordt uitgegaan van een jaarlijks bedrag van € 40.000,00

PEOPLE

PLANET

PROFI

4 Uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen (Wat?)

In dit hoofdstuk wordt het uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen beschreven, waarbij gekozen is voor een thematische indeling. Per thema komen de volgende aspecten aan de orde:

- Inleiding
- Stand van zaken
- Ambities 2020
- Projecten 2012 – 2013
- Uitvoering na 2013

De toepassing van het instrument Communicatie in het duurzaamheidsbeleid is zo belangrijk, dat dit als een afzonderlijk, alles overkoepelend thema, is opgenomen. Het uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen wordt nader uitgewerkt (SMART) in door B&W vast te stellen werkprogramma's.

4.1 Communicatie als cruciaal onderdeel

Inleiding

In de paragraaf Instrumenten is het belang van het instrument Communicatie al onderstreept. Het gaat hierbij om communicatie in de breedste zin van het woord, dus zowel intern als extern. Door structureel en planmatig over duurzaamheid te communiceren, wordt gewerkt aan het vergroten van het intern en extern draagvlak en het gezamenlijk (met interne en externe partijen) realiseren van de duurzaamheidsambities.

Stand van zaken

In Steenberg wordt al regelmatig gecommuniceerd over duurzaamheid, met name met de inwoners van de gemeente. Voorbeelden van communicatieactiviteiten zijn de jaarlijks terugkerende afvalkalender, de boomplantdag en de zwerfvuilacties.

Ambities 2020

Zowel de interne als externe doelgroepen:

- weten wat het duurzaamheidsbeleid van de gemeente inhoudt;

- zijn zich bewust van het feit dat zij er een bijdrage aan kunnen leveren en weten wat de mogelijkheden hiervoor zijn;
- zijn bereid om deze bijdrage ook daadwerkelijk te leveren.

Projecten 2012 - 2013

- Uitwerken communicatieboodschap
Rekening houdend met de visie die hoofdstuk 2 is geformuleerd, zal een korte, heldere communicatieboodschap worden geformuleerd (bv. Steenbergen maakt zich sterk voor duurzaamheid!). Deze boodschap vormt de paraplu voor communicatieactiviteiten, die grofweg in twee categorieën kunnen worden ingedeeld:
  - communicatie in relatie tot de duurzaamheidsprojecten uit het werkprogramma: Waarom voert de gemeente een duurzaamheidsproject uit en wat betekent dat in de praktijk? (bv. Waarom worden er zonnepanelen op een gemeentelijke accommodatie gelegd?);
  - communicatie gericht op het stimuleren van specifieke doelgroepen zoals de medewerkers en de inwoners van de gemeente. Hierbij gaat het vooral om de vragen: Wat kunt u zelf doen en wat levert het u op?
- Opstellen jaarlijkse communicatieagenda Duurzaamheid
Elk jaar zal een communicatieagenda Duurzaamheid worden opgesteld, waarin de communicatieactiviteiten van het betreffende jaar zijn opgenomen. Een belangrijk onderdeel van de communicatieagenda voor de komende jaren is de interne duurzaamheidscampagne (zie volgend project).
- Interne duurzaamheidscampagne
Door middel van een interne duurzaamheidscampagne wordt het personeel van de gemeente geïnformeerd en geïnspireerd om actief met duurzaamheid aan de slag te gaan en dit ook uit te dragen naar anderen. De interne afspraken over duurzaam inkopen en de duurzaamheidstoets (zie volgende paragrafen) worden hierbij nadrukkelijk meegenomen.

Uitvoering na 2013

De uitvoering van communicatieactiviteiten op basis van een communicatieagenda Duurzaamheid zal ook na 2013 worden doorgezet.

4.2 Duurzame gemeentelijke bedrijfsvoering

Inleiding

Zoals in het vorige hoofdstuk is beschreven, kan de gemeente door een duurzame bedrijfsvoering zelf een bijdrage leveren aan het realiseren van haar ambities, maar daarnaast ook anderen inspireren door het goede voorbeeld te geven. De volgende onderwerpen zijn hierbij van belang:

- inkoop en aanbesteding;
- huisvesting;
- openbare verlichting;
- vervoer;
- gedrag gemeentepersoneel (good housekeeping).

Stand van zaken

In de gemeentelijke Nota Inkopen en Aanbesteden is een paragraaf over duurzaam inkopen en aanbesteden opgenomen (zie bijlage I). De afspraken uit de nota, die aansluiten bij de landelijke doelstellingen, worden echter nog niet bij alle inkoop- en aanbestedingstrajecten betrokken. Ook wordt door de gemeente tot op heden slechts voor een zeer gering deel groene energie ingekocht.

Bij de gemeentelijke accommodaties is al wel de nodige aandacht voor energiebesparing en de toepassing van duurzame energie. Zo wordt bij het gemeentehuis van Steenbergen gebruik gemaakt van warmte-koude-opslag (WKO), zorgen zonnecollectoren bij het zwembad voor opwarming van het badwater en zijn bij de milieustraat/ gemeentewerf zonnepanelen geïnstalleerd. Voor de grootste gemeentelijke gebouwen is een energiescan uitgevoerd. Bij het opstellen en uitvoeren van de onderhoudsplanningen wordt rekening gehouden met de maatregelen die hieruit naar voren zijn gekomen. De afgelopen jaren zijn al de nodige energiebesparende maatregelen uitgevoerd.

In de Beleidsnota Openbare Verlichting wordt specifiek aandacht besteed aan Energie en Milieu (zie bijlage I). De gemeente streeft naar het per locatie realiseren van een afdoende verlichtingskwaliteit tegen een zo laag mogelijk energieverbruik. In de praktijk betekent dit dat bestaande verlichting geleidelijk wordt vervangen door energiezuinige verlichting en dat in een gedeelte van de gemeente (Steenbergen-Zuid) al LED-verlichting wordt toegepast. De mogelijkheden voor energiezuinige verlichting zijn met een scan in beeld gebracht.

Ambities 2020

- De gemeentelijke inkoop en aanbesteding voldoet volledig aan de landelijke duurzaamheidscriteria (vanaf 2015).
- De gemeentelijke organisatie werkt duurzaam en 100% klimaatneutraal, onder meer door de inkoop van groene energie.
- Nieuwe gemeentelijke gebouwen worden energieneutraal gebouwd (in elk geval vanaf 2018). In de aanloop hier naar toe wordt uitgegaan van een energieprestatie (EPC) die 20% beter is dan de wettelijke norm.

- Consequentie hiervan is wel dat de investeringskosten van de nieuw te bouwen accommodaties aanzienlijk zullen stijgen. Verder zal het ook invloed gaan hebben op de onderhoudskosten.
- Zo mogelijk worden nieuwe gemeentelijke gebouwen zo flexibel gebouwd, dat zij eventueel ook nog voor andere doeleinden kunnen worden gebruikt.

Projecten 2012 – 2013

- Implementatie duurzaam inkopen (incl. sociale aspecten)
Er wordt een werkatelier georganiseerd voor de medewerkers die het meest te maken hebben met inkoop en aanbesteding. Het doel van het werkatelier is: het maken van concrete interne werkafspraken over de toepassing van de landelijke duurzaamheidscriteria en sociale criteria zoals Social Return on Investment (inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt). Een van de afspraken kan zijn: het ontwikkelen en toepassen van een staalkaart van duurzame materialen. De afspraken die tijdens het werkatelier worden gemaakt, worden via het management uitgezet in de organisatie. De naleving van de afspraken wordt bewaakt (door concerncontroller).
- Inkoop groene energie
Een bijzonder inkooptraject betreft de inkoop van energie (elektriciteit en gas). Rekening houdend met het bestaande contract zal worden nagegaan hoe (op termijn) kan worden overgestapt op groene stroom en groen gas (eventueel in samenwerking met andere gemeenten in de regio of bedrijven in Steenbergen).
- Opstellen lijst van soorten besluiten/plannen, waarvoor de verplichting geldt om een 'duurzaamheidsparagraaf' op te nemen
Dit gebeurt om de aandacht voor duurzaamheid in relevante besluitvormingsprocessen te garanderen. De invulling van de duurzaamheidsparagraaf zal zich moeten richten op sociale aspecten ('people'), milieuaspecten ('planet') en economische aspecten ('profit'). De duurzaamheidstoets die in regionaal verband wordt ontwikkeld (Strategische Agenda West-Brabant) kan de basis vormen voor de lokale toets. De implementatie binnen de organisatie is minstens zo belangrijk als de ontwikkeling van de systematiek.
- Energiebesparing en toepassing duurzame energie bij gemeentelijke accommodaties
Bij de gebouwen die de gemeente zelf gebruikt, worden in de onderhoudsplanningen voor 2012 en 2013 alle rendabele maatregelen opgenomen die een terugverdientijd hebben van minder dan 5 jaar. Bovendien is het Total Cost of Ownership- denken leidend in het beheer en onderhoud.
- Voor alle gebouwbeheerders (ook eventuele huurders van gemeentelijke gebouwen) wordt een cursus Energiebewust Gebouwbeheer georganiseerd.
- De mogelijkheden om bij gemeentelijke accommodaties duurzame energie toe te passen (bv. PV-panelen) wordt onderzocht en zo goed mogelijk benut.
- Verduurzaming openbare verlichting
Bij de uitvoering van het lichtprogramma wordt, conform de beleidsnota Openbare Verlichting, continu gewerkt aan het verder terugdringen van het energieverbruik. Gebruik makend van het duurzaamheidsbudget van 2012 kan de verduurzaming wellicht nog worden versneld.

- Onderzoek naar haalbaarheid van aanschaf van een elektrisch gemeentelijk voertuig;
- Bij aanschaf van alle andere gemeentelijke voertuigen de haalbaarheid van het overschakelen van diesel of benzine op alternatieve, duurzame, brandstoffen onderzoeken.

Uitvoering na 2013

Na 2013 zal de nadruk liggen op het verder verduurzamen van de gemeentelijke inkoop en aanbesteding (van 75% naar 100%). Verder zal bij nieuwbouw van gemeentelijke gebouwen uitgegaan worden van een 20% verscherpte EPC-norm. Bij het beheer van de bestaande gemeentelijke gebouwen zal rekening worden gehouden met de verdere aanscherping van de energieprestatienormen, wat waarschijnlijk betekent dat een verplichte renovatiedoelstelling gaat gelden (op grond van de Europese conceptrichtlijn Energy Efficiency Directive). Het gemeentelijke wagenpark zal worden gescreend en aangepast, waarbij wordt gekozen voor schone en zuinige voertuigen.

4.3 Duurzaam ontwikkelen en bouwen

Inleiding

Bij het voorbereiden en invullen van ruimtelijke plannen speelt de gemeente een belangrijke rol. Zij bepaalt voor een belangrijk deel de kaders (bv. via de Structuurvisie en de sectorale beleidsplannen) en is daarnaast verantwoordelijk voor de inrichting van de openbare ruimte. In beide gevallen is duurzaamheid een belangrijk uitgangspunt. Te denken valt aan:

- het reserveren van ruimte voor water, groen en duurzame energievoorzieningen;
- het toepassen van duurzame materialen in de openbare ruimte.

Bij de daadwerkelijke realisatie van plannen is de gemeente meestal slechts een van de vele spelers. Andere betrokken partijen zijn o.a. projectontwikkelaars, woningcorporaties, en particuliere bouwers. Naast regulerende instrumenten zoals bouwvergunningen, kan de gemeente met name communicatie inzetten om deze partijen te stimuleren om met duurzaamheid aan de slag te gaan. Eventuele afspraken die hierbij worden gemaakt, kunnen worden vastgelegd in convenanten of privaatrechtelijke overeenkomsten.

Stand van zaken

Steenbergen is als gemeente volop in ontwikkeling. In het oog springende trajecten zijn de aanleg van de A4 en de ontwikkeling van de Agro Food Cluster bij Dinteloord

(AFC Nieuw Prinsenland). Daarnaast wordt gewerkt aan de nieuwbouw van woningen en de realisatie van een lokaal bedrijventerrein en recreatieve voorzieningen. Ook de ontwikkelingen op regionaal niveau zijn het vermelden waard. Een voorbeeld hiervan is het project Waterpoort, dat betrekking heeft op de zes gemeenten rondom het Volkerak en het Zoommeer (waaronder Steenbergen) en dat zich richt op de versterking van het gebied door het benutten van kansen zoals de 'biobased economy'.

Een goed voorbeeld van een duurzame gebiedsontwikkeling in Steenbergen is de Agro Food Cluster (AFC). In dit project worden de landbouwsector (Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij: glastuinbouw) en de voedingsmiddelenindustrie (Suiker Unie en nieuwe bedrijven) geclusterd. Het uitgangspunt bij deze ontwikkeling is duurzaam denken en doen, vanuit de 'people, planet, profit'-gedachte. Dit leidt onder meer tot de volgende geplande activiteiten en resultaten:

- uitwisseling, hergebruik en verwerking van (rest)stromen;
- gebruik van restwarmte van de suikerfabriek (besparing van 10-20 miljoen m³ aardgas, het verbruik van ca. 8.300 huishoudens);
- gebruik van een biomassavergistingsinstallatie met inzet van agrarische reststromen (ca. 10 miljoen m³ groen gas, het verbruik van ca. 5.500 huishoudens, beschikbaar voor bedrijven op het bedrijventerrein en de verwarming van kassen);
- realisatie van 7 windmolens, gezamenlijk vermogen 21 MW, onderdeel van windpark Dintel;
- realisatie CO₂ distributienetwerk;
- (her)gebruik van biete grond, voor o.a. landschappelijke inpassing.

Hoewel in Steenbergen dus al een belangrijke duurzame ruimtelijke ontwikkeling plaats vindt, zijn in het bouwbeleid van de gemeente Steenbergen nog geen concrete duurzaamheidseisen verankerd. Bij het toetsen van bouwplannen hanteert de gemeente de normen uit het landelijke Bouwbesluit, die overigens ten aanzien van energieprestatie steeds verder worden aangescherpt. Bij het aangaan van privaatrechtelijke overeenkomsten worden soms per project aanvullende eisen gesteld. Het regionale convenant Duurzaam Bouwen West-Brabant heeft de gemeente (nog) niet ondertekend.

De woningcorporaties die in Steenbergen actief zijn, zijn al wel met duurzaam bouwen en renoveren bezig. Zij werken planmatig aan de energetische verbetering van hun bestaande woningbezit (labelverbetering) en daarmee samenhangend, het verlagen van de woonlasten voor de huurders. De aandacht voor de energetische kwaliteit van woningen, maakt voor de woningcorporaties onderdeel uit van een breder streven naar courante, levensbestendige woningen en leefbaarheid op de langere termijn.

Het aantal huurwoningen in het bezit van woningcorporaties is in Steenbergen relatief laag (ca. 25%). Het merendeel van de woningen is particulier bezit. Om de particuliere woningeigenaren te stimuleren om met duurzaamheid aan de slag te gaan, zet de gemeente Steenbergen energieambassadeurs in. In dit kader worden energiescans ter beschikking gesteld, waarmee voor een woning een maatwerkadvies kan worden opgesteld, gericht op verbetering van de energieprestatie.

Energieprestatie bestaande woningbouw in Steenberg:

(bron: www.klimaatmonitor.databank.nl)

Aantal woningen op 1 januari 2010:	9.805
Aantal woningen met een energielabel:	2.874
Percentage woningen met een energielabel:	29%
Gemiddelde energie-index gelabelde woningen:	1,89

A⁺⁺	A⁺	A	B	C	D	E	F	G
≤ 0,50	0,51 - 0,70	0,71 - 1,05	1,06 - 1,30	1,31 - 1,60	1,61 - 2,00	2,01 - 2,40	2,41 - 2,90	> 2,90

Ambities 2020

- Bij nieuwe grootschalige ontwikkelingen in Steenberg wordt de 'people, planet, profit'-gedachte structureel toegepast (duurzaamheidstoets).
- Nieuwe woningen worden energieneutraal gebouwd (vanaf 2020). In de aanloop naar 2020 wordt rekening gehouden met en zo mogelijk geanticipeerd op de aanscherping van de energieprestatienormen.
- Bij nieuwbouwprojecten wordt het toetsingsinstrument GPR gepromoot en gebruikt (ook bij de gemeentelijke projecten). Gestreefd wordt naar een GPR-score van 7,0 voor de volgende thema's: materiaalgebruik, gezondheid en binnenmilieu, energie, water, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde.
- Bestaande woningen hebben (gemiddeld genomen) een energielabel van C of minder.
- Op de naleving van de wettelijke duurzaamheidseisen (bv. energieprestatienorm) en eventueel anderszins vastgelegde duurzaamheidsafspraken wordt structureel toegezien.
- Samen met de woningcorporaties wordt een bijdrage geleverd aan de realisatie van innovatieve woon- en leefconcepten (bv. via een innovatieplatform Wonen en Leven).
- Samen met de woningcorporaties is voor een aantal daarvoor in aanmerking komende buurten in de gemeente Steenberg een integrale ketenvisie opgesteld.

Projecten 2012 – 2013

- Duurzaamheidsparagraaf bij ruimtelijke ontwikkelingen (pilot)
Er worden werkafspraken gemaakt die zich richten op het meenemen van duurzaamheidsaspecten ('people, planet, profit') in het totale planvormingsproces. Het betreft een pilot met de duurzaamheidsparagraaf die in paragraaf 4.2 is genoemd.
- Menukaart voor particuliere bouwers
Voor particuliere bouwers heeft de gemeente Steenberg een menukaart ter beschikking met daarop maatregelen die bouwers kunnen toepassen als zij met duurzaam (ver)bouwen aan de slag gaan. Deze menukaart zal publieksvriendelijker worden gemaakt.

- Opzetten en promoten duurzaamheidslening
Met een duurzaamheidslening (Revolving Fund) kunnen woningeigenaren onder gunstige voorwaarden geld lenen voor het treffen van (energie) maatregelen. Het stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN) kan de regeling voor de gemeente uitvoeren. Onderzocht wordt wat de mogelijkheden zijn voor invoering van de regeling. Het promoten van de duurzaamheidslening vormt een belangrijk onderdeel van het project.
- Project Leefbaarheid voor Steenbergen-Zuid.
Samen met de woningcorporaties wordt voor Steenbergen-Zuid een integrale ketenvisie opgesteld. De visie bevat tenminste afspraken over:
  - energetische kwaliteit van de woningen (streven: gemiddeld label C);
  - kwaliteit van de openbare ruimte;
  - levensbestendigheid van de wijk in relatie tot de doelgroep;
  - draagvlak bij/communicatie met bewoners.De visie geeft, indien mogelijk, ook inzicht in de mogelijkheden van het optimaal ruimtegebruik (o.a. ontsluiting, routing, parkeren, voorzieningen). De afspraken worden gemaakt tussen de portefeuillehouder Wonen van de gemeente en de directeur/bestuurder van de betreffende corporatie.
- Duurzame inrichting openbare ruimte
Samen met een integraal team (diverse afdelingen) worden kansen en ideale combinaties uitgewerkt voor duurzame gebiedsontwikkeling en duurzame openbare ruimte. Het gaat met name om materiaalgebruik in relatie tot veiligheid, verlichting, energiegebruik en onderhoud. Zie paragraaf 4.2: Implementatie duurzaam inkopen (bv. toepassing staalkaart).
Het project 'Gebiedsontwikkeling Dinteloord Weidemolen en omloop gemeente Steenbergen' in het kader van de subsidieregeling Stedelijke vernieuwing ruimte Noord-Brabant 2010-2014 (ISV3) zal zeker uitgevoerd worden.

Uitvoering na 2013

Een belangrijke ontwikkeling na 2013 is de verdere aanscherping van de energieprestatienormen, waarbij uiteindelijk gestreefd wordt naar energieneutraliteit. Bij het realiseren hiervan zal steeds vaker gekozen worden voor innovatieve concepten zoals 'smart grids' waarbij decentraal duurzame energie wordt opgewekt.

Om hier vorm aan te geven, zal samen met de woningcorporaties een innovatieplatform Wonen en Leven worden opgezet. Het innovatieplatform fungeert als denktank als het gaat om realiseren van innovatieve woon- en leefconcepten. Te denken valt aan een proef met zogenaamde 'smart grids', waarbij de levering van duurzame energie op een intelligente manier wordt afgestemd op de energievraag. Het innovatieplatform zoekt naar kansen en probeert die in samenwerking met marktpartijen te benutten en uit te werken tot sluitende businesscases.

Ook zal, in samenwerking met de woningcorporaties, de aanpak met ketenvisies per wijk worden voortgezet, wanneer uit het project in Steenbergen-Zuid is gebleken dat dit goed werkt.

Om duurzaamheid in de brede zin meetbaar te maken, zal de toepassing van het instrument GPR Gebouw bij nieuwbouwprojecten worden gepromoot.

4.4 Duurzaam beheren

4.4.1 Afvalbeheer

Inleiding

De (gescheiden) inzameling en afvoer van huishoudelijk afval is van oudsher een belangrijke gemeentelijke milieutaak, die vooral bijdraagt aan een gezonde en leefbare omgeving. In het kader van duurzaamheid is hierbij een nieuwe tendens ingezet. Onder de noemer 'afval is grondstof' worden afvalstromen steeds beter gescheiden en vervolgens toegepast als brandstof of grondstof voor een nieuw proces. Ondanks deze zinvolle inzet van afvalstromen, blijft afvalreductie een belangrijk streven. Afval dat niet ontstaat, hoeft immers ook niet te worden verwerkt.

Stand van zaken

De gescheiden inzameling van het huishoudelijk afval ziet er in Steenbergen als volgt uit:

- groente-, fruit- en tuinafval (GFT) en restafval: groene en grijze containers die één keer per twee weken (om en om) worden opgehaald;
- oud papier en karton: inzamelpunten in de verschillende kernen, inzameling door verenigingen;
- glas: glasbakken in de verschillende kernen;
- textiel: inzameling aan huis (4 x per jaar), kledingcontainers op diverse locaties;
- wit- en bruingoed en herbruikbare meubelen: op afspraak ingezameld door Stichting De Kringloper;
- kunststof: containers in de verschillende kernen;
- grof vuil: inzameling aan huis (2 x per jaar);
- milieustraat: alle bovengenoemde afvalstromen incl. klein chemisch afval, asbest en puin.

De gemeente heeft nog geen volledige tariefdifferentiatie ingezet om de afvalreductie bij huishoudens te stimuleren. Het ingezamelde afval wordt al wel voor een deel duurzaam verwerkt. Huishoudelijk GFT-afval wordt door Attero (Moerdijk) gecomposteerd. Attero zet zich zoveel mogelijk in voor het bouwen van biovergistingsinstallaties. Ook het huishoudelijk restafval wordt door Attero gedeeltelijk duurzaam verwerkt (opwekking elektriciteit). Het groenafval dat bij de milieustraat wordt ingezameld, wordt versnipperd en elders hergebruikt (lokale composteerder).

Ambities 2020

- Huishoudelijk afval wordt in Steenbergen gescheiden ingezameld, waarbij zoveel mogelijk wordt voldaan aan de landelijke doelstellingen per fractie.
- De ingezamelde fracties worden zo duurzaam mogelijk verwerkt (bv. recycling of energieopwekking).

Projecten 2012 – 2013

Onderzoek verdere verduurzaming afvalstromen

Om in de toekomst een verdere verduurzaming van de afvalinzameling mogelijk te

maken, worden de lopende contracten en de mogelijkheden voor een duurzamere afvalinzameling en –verwerking in beeld gebracht. Op basis hiervan worden verbetervoorstellen nader uitgewerkt.

Uitvoering na 2013

In de toekomst zal afval meer en meer worden ingezet als grondstof en/of brandstof (energieopwekking). Steenbergen zal hierop aansluiten door een verdere verbetering van de afvalscheiding en het benutten van kansen voor duurzame verwerking ervan.

4.4.2 Waterbeheer

Inleiding

In de waterketen speelt de gemeente eveneens een belangrijke rol, onder andere als het gaat om de afvoer van rioolwater en hemelwater. Rekening houdend met de veranderende weersomstandigheden veroorzaakt door klimaatverandering, is het belangrijk dat ruimte wordt gecreëerd voor waterberging. Dit kan door aanpassingen aan het riool- en oppervlaktewaterstelsel, maar ook door het verminderen van de hoeveelheid verharding.

Stand van zaken

Het waterbeheer in Steenbergen is grotendeels vastgelegd in het Gemeentelijk Rioleringsplan. In het kader hiervan is het afgelopen decennium veel aandacht besteed aan het saneren van lozingen in het buitengebied en het voldoen aan de zogenaamde basisinspanning (het reduceren van de lozing van vuil water op het oppervlaktewater). Dit heeft geleid tot diverse verbeteringen aan het rioolstelsel van Steenbergen. Ook is gestart met de uitvoering van een afkoppelplan waarbij schoon hemelwater gescheiden wordt afgevoerd naar het oppervlaktewater. Bij de uitvoering van het waterbeheer werkt de gemeente nauw samen met onder andere waterschap Brabantse Delta. Samen met de verschillende waterpartners is de notitie Gemeentelijke Wateropgave Steenbergen opgesteld, waarin de wateropgave voor de gemeente is beschreven.

Ambities 2020

- Nauwe samenwerking op het gebied van waterbeheer met de diverse waterpartners.

Projecten 2012 – 2013

- Uitvoering geven aan de projecten vanuit het Uitvoeringsprogramma Water
- Project duurzaam waterbeheer (onderzoek naar duurzame ontwikkelingen)

Uitvoering na 2013

Nog onbekend.

4.4.3. Groenbeheer

Inleiding

De aanwezigheid van groen heeft een positief effect op mensen. In de gehaaste samenleving van tegenwoordig staat een groene leefomgeving voor recreëren en wonen in een omgeving met kwaliteit. Maar groen kan meer functies vervullen. Groenvoorzieningen hebben een positieve invloed op de kwaliteit van de lucht, ze kunnen in een stedelijke omgeving hittestress verminderen, ze beïnvloeden de waterhuishouding (vertraagde afvoer van neerslag) en ze dragen bij aan het op peil houden of verbeteren van de biodiversiteit.

Stand van zaken

Onder groen wordt verstaan het stedelijke groen in openbare ruimten. Veel van dit groen in Steenberg wordt gekenmerkt door een slechte kwaliteit volgens de standaard van CROW (toetsingsmethodiek van het nationale kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte). Zo zijn er binnen de gemeente veel kale stukken en zijn bijvoorbeeld de bosplantsoenen van een slechte kwaliteit. Om de kwaliteit van het groen te verbeteren is het Groenplan Gemeente Steenberg opgesteld (zie bijlage I). Dit plan richt zich vooral op groen als onderdeel van de leefomgeving (verbetering leefbaarheid).

Ook biodiversiteit is een belangrijk item in Steenberg. Om dit onderwerp prioriteit te geven, heeft de gemeente de verklaring Countdown 2010 ondertekend. Samen met de inwoners van Steenberg, is de ijsvogel hierbij gekozen als 'ambassadeur'. Concreet betekent dit dat Steenberg bij het uitvoeren van maatregelen, bijzondere aandacht schenkt aan de habitat van de ijsvogel onder andere door de aanleg van steile oevers langs enkele waterlopen.

De gemeente draagt jaarlijks bij aan het stimuleren van agrarisch particulier landschapsbeheer. De kaders hiervoor zijn vastgelegd in het gebiedscontract. De gemeente Steenberg richt zich op het behoud van bestaande boomprijken en andere landschapselementen.

Met het waterschap Brabantse Delta zijn afspraken gemaakt over de inrichting van ecologische verbindingzones langs de Steenbergsche Vliet en de Kruislandse kreek.

Ambities 2020

- Biodiversiteit wordt actief meegenomen in de verbetering van het openbaar groen binnen de kom (streven naar groenbeheer gericht op duurzaamheid)
- De gemeente is actief in het stimuleren van agrarisch particulier landschapsbeheer
- De gemeente heeft een voorbeeldfunctie richting de burger op het gebied van bevordering van de biodiversiteit

Projecten 2012 – 2013

- De gemeente brengt diversiteit en bloei aan in het openbaar groen ter bevordering van de biodiversiteit
- Stimuleren maatregelen biodiversiteit in samenwerking met burgers. Aan burgers wordt de mogelijkheid geboden om zelf actief aan de slag te gaan met maatregelen gericht op het behoud van biodiversiteit. Het gaat hierbij met name om het aanschaffen van nestkastjes, fruitbomen, struiken e.d.
- Ontwikkeling bijenrotonde

Uitvoering na 2013

- Ook de aanleg van erfbeplanting in het buitengebied, wordt gestimuleerd. Project 'Natuur op het erf' i.s.m. het Brabants Landschap.
- Zelf zal de gemeente ten behoeve van de ijsvogel een wand aanbrengen bij de ontwikkeling van de EVZ Buiten de Veste.
- Onderzoek naar alternatieve onkruidbestrijding, mede op basis van wetgeving

4.5 Duurzaam ondernemen

Inleiding

Duurzaam (en maatschappelijk verantwoord) ondernemen houdt in dat bedrijven in hun bedrijfsprocessen zoeken naar een evenwicht tussen economische resultaten, sociale belangen en het milieu. Voor een ondernemer kunnen er verschillende redenen zijn om duurzamer te gaan werken. Naast de meer idealistische redenen (de zorg voor de toekomstige generaties en het milieu), kan duurzaam ondernemen ook financiële voordelen opleveren. Duurzaamheid houdt immers in dat verspilling van grond- en hulpstoffen, water en energie zoveel mogelijk wordt voorkomen. Een beter imago en het voldoen aan aanbestedingseisen van opdrachtgevers (met name overheden) kunnen extra argumenten zijn om duurzaamheid op de agenda te zetten.

Stand van zaken

De gemeente Steenbergen voert structureel overleg met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven (m.n. horeca, MKB/industrie, retailbedrijven, agrarische sector). Bij het overleg ter voorbereiding van deze duurzaamheidsnota is geconstateerd dat bedrijven in Steenbergen actief bezig zijn met het verduurzamen van hun processen en producten. Energiebesparing is hierbij een belangrijk item, te meer omdat de kosten voor energie steeds nadrukkelijker een rol spelen in de totale bedrijfsexploitatie. Naast energiebesparing denken bedrijven ook na over de mogelijke collectieve inkoop van (groene) energie en over de opwekking

van duurzame energie. Dit alles maakt onderdeel uit van een breder streven naar maatschappelijk verantwoord ondernemen dat steeds belangrijker wordt. Hierbij gaat het niet alleen om het directe economische rendement, maar ook om werkgelegenheid op de langere termijn en om zaken als het voorkomen van ziekteverzuim bij het personeel en het leveren van 'eerlijke' producten ('people, planet en profit').

In het kader van het Klimaatprogramma (zie bijlage) schenkt de gemeente meer dan voorheen aandacht aan het onderdeel Energie bij het verlenen van milieuvergunningen en het uitvoeren van milieucontroles.

Om de duurzame mobiliteit in de gemeente Steenberg te stimuleren, is een aanvraag gehonoreerd voor de realisatie van twee oplaadpunten voor elektrische auto's.

Ambities 2020

- Duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen wordt door de gemeente gestimuleerd.

Projecten 2012 – 2013

- Organisatie kenniscafés
Bij de ondernemers is al veel kennis over duurzaamheid aanwezig. Daarom wordt vooral ingezet op kennisuitwisseling en leren van elkaar. Om dit te bevorderen organiseert de gemeente in samenwerking met de bedrijvenorganisaties drie kenniscafés voor:
  - detailhandel/middenstand /centrumondernemers;
  - agrarische sector;
  - industrie /ondernemers bedrijventerreinen.

Tijdens de bijeenkomsten wordt aandacht besteed aan de inkoop van energie, energiebesparing en -opwekking, financiële en fiscale voordelen en de mogelijkheden per sector. Doel van de kenniscafé's is dat de ondernemers informatie op maat krijgen die direct toepasbaar is.

- **Collectieve inkoop groene energie**
Op basis van een inventarisatie bij ondernemers wordt de animo voor de collectieve inkoop van groene energie gepolst. Bij voldoende animo worden achtergrondgegevens verzameld zoals de looptijd en details van bestaande contracten. Rekening houdend hiermee wordt het potentieel inkoopvolume bepaald. Daarna wordt (eventueel in verschillende tranches) een inkooptraject gestart dat gericht is op de inkoop van groene energie tegen lagere kosten. Voor het begeleiden van het inkooptraject wordt een werkgroep samengesteld, bestaande uit ondernemers en een vertegenwoordiger van de gemeente Steenbergen.
- **Stimuleren duurzame mobiliteit**
In samenwerking met het bedrijfsleven zullen activiteiten worden gepland, gericht op het stimuleren van duurzame mobiliteit. Gedacht wordt aan een 'green drive event', waarbij duurzame bedrijfswagens worden gepresenteerd en de mogelijkheden worden onderzocht voor bv. gezamenlijke inkoop.
- **Energiebesparing middelgrote energiegebruikers (bedrijven) – energiescans –.**
Bedrijven die tijdens reguliere milieucontroles aangemerkt worden als middelgrote energiegebruikers (verbruik tussen 50.000 en 200.000 kWh elektriciteit of tussen 25.000 en 75.000 m³ gas) wordt de mogelijkheid geboden mee te werken aan een energiescan. Op basis van de scan wordt een advies uitgebracht over mogelijke energiebesparende maatregelen en de terugverdientijd ervan.
- **Event innovatie en duurzaamheid.**
In 2012 zal o.a. door de Brabantse Wal gemeenten (toerisme), Stichting ProefMei en gemeente Tholen een symposium worden gehouden met als hoofdthema Innovatie en duurzaamheid gekoppeld aan de Brabantse Wal. Doel van het event: bedrijfsleven en ondernemers mobiliseren om meer betrokken te raken bij de Brabantse Wal en een bijdrage te leveren aan het woon- en leefklimaat.

Uitvoering na 2013

In Steenbergen en de regio West-Brabant liggen veel kansen als het gaat om duurzame economische ontwikkelingen waarbij biomassa een rol speelt ('biobased economy'). In paragraaf 4.2 is in dit kader het AFC Prinsenland al genoemd. In de toekomst zal hier meer en meer aandacht voor komen. Dit past in de Cradle-to-cradle-gedachte waarbij biologische en technische kringlopen worden gesloten en reststromen worden hergebruikt.

Ook na 2013 zal de gemeente zich blijvend bezig houden met het stimuleren van duurzaam ondernemen in de brede zin van het woord en energiebesparing in het bijzonder. Naast het stimulerende spoor (bijeenkomsten, samenwerkingsprojecten), blijft ook het regulerende spoor (vergunningverlening en handhaving) belangrijk.

4.6 Duurzaam wonen en leven

Inleiding

Bij het realiseren van gemeentelijke duurzaamheidsambities is niet alleen de inzet van de gemeente en van partnerorganisaties van belang. De inwoners van Steenbergen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan een duurzame samenleving, door bijvoorbeeld energiezuinig te leven, afval te scheiden, eerlijke producten te kopen en vaker de fiets te nemen. Om duurzaam gedrag te stimuleren, is het belangrijk dat de inwoners van Steenbergen:

- weten dat de gemeente duurzaamheidsbeleid uitvoert en wat dat in de praktijk inhoudt (zowel het begrip Duurzaamheid als de manier waarop de gemeente hier invulling aan geeft);
- weten dat zij daar een bijdrage aan kunnen leveren, wat dat voor hen betekent en (heel belangrijk) wat dat kan opleveren;
- bereid zijn om een steentje bij te dragen;
- daadwerkelijk actie ondernemen.

Communicatie en educatie (natuur- en milieueducatie of NME) zijn hierbij belangrijke instrumenten.

Belangrijk is dat in het kader van duurzaam wonen en leven, een link wordt gelegd met leefbaarheid. Uit de visie die in hoofdstuk 2 is beschreven, blijkt namelijk dat duurzaamheid in Steenbergen onder meer betekent dat gewerkt wordt aan leefbaarheid op de lange termijn. Het gaat hierbij om leefbaarheidsaspecten zoals de betaalbaarheid en het comfort van woningen en het welbehagen van mensen in een wijk.

Stand van zaken

De kansen om met inwoners te communiceren over duurzaamheid, worden steeds beter benut. Zo is er bijvoorbeeld een afvalkalender voor inwoners. Ook zijn er artikelen in de krant geplaatst over bijvoorbeeld de aangebrachte zonnepanelen bij de milieustraat, de uitgebrachte energieprestatieadviezen voor particuliere woningen, de actie 'Nacht van de Nacht', de verlichting in de gemeente met LED-lampen, de boomplantdag en zwerfvuilacties. Ook raadsstukken over het onderwerp duurzaamheid (bijvoorbeeld de discussie over duurzame energie en de duurzaamheidslening) worden gecommuniceerd via de pers.

Ook de leefbaarheid in Steenbergen krijgt volop de aandacht. Samen met daarvoor verantwoordelijke organisaties/bedrijven en met de burgers, wordt in Steenbergen continu gewerkt aan het verbeteren van de leefbaarheid in wijken en buurten, door maatregelen en acties zoals bijvoorbeeld:

- Veiligheid: bijvoorbeeld door de toepassing van optimale verlichting: zuinig maar met betere gezichts- en kleurherkende eigenschappen.
- Welbehagen: bijvoorbeeld materiaalkeuze voor erfafscheiding en het voorkomen van rommel, graffiti en verval.
- Comfort: bijvoorbeeld door de aanleg van laadfaciliteiten voor elektrische mobiliteit (fiets, scootmobiel, auto) op die plaatsen waar het kan en nodig is.
- Voorzieningen: de huidige voorzieningen actueel en betaalbaar houden. Bijvoorbeeld door de voorzieningen zoals dorpshuizen/gemeenschapshuizen energiezuinig en flexibel te maken/houden.

- Toekomst: kleine kernen kampen met krimp door vergrijzing. De voorzieningen en de nieuwe aanwas moet hierop gericht zijn. Dat betekent dat integraal naar deze kernen moet worden gekeken.

Voor enkele kernen in Steenbergen zijn dorppontontwikkelingsplannen opgesteld, waarin leefbaarheid wordt benaderd vanuit drie pijlers: de ruimtelijke, de economische en de maatschappelijke. De verbreding van leefbaarheid naar duurzaamheid in dit soort plannen, kan nog een extra impuls gebruiken. Het gaat dan bijvoorbeeld om het materiaalgebruik bij voorzieningen die in het kader van leefbaarheid worden getroffen.

Ambities 2020

- De bewoners van Steenbergen weten dat zij een bijdrage kunnen leveren aan een duurzame en leefbare samenleving, zijn bereid om een steentje bij te dragen en vertonen duurzaam gedrag.
- Duurzaamheidseducatie op scholen draagt bij aan de bewustwording van de inwoners van Steenbergen.

Projecten 2012 – 2013

- Communicatie over de mogelijkheden voor inwoners (onderdeel communicatieagenda). Voor zover mogelijk wordt bij de communicatie gericht op inwoners, gebruik gemaakt van reeds beschikbare, landelijke websites, campagnes en acties. Binnen alle duurzaamheidsprojecten wordt een moment gezocht waarbij het project educatief of voorbeeldstellend kan zijn.
- Organisatie duurzaamheidsbeurs (onderdeel communicatieagenda) Voor particuliere woningeigenaren wordt een beurs georganiseerd waar kennis kan worden gemaakt met duurzaamheidsmaatregelen die bij een woning kunnen worden getroffen. Het gaat om een beurs waar vraag en aanbod elkaar kunnen ontmoeten. Lokale en regionale bedrijven die zich bezig houden met duurzaamheid (bv. installatiebedrijven, isolatiebedrijven) kunnen zich op de beurs presenteren.
- Energiecoaches
Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt worden getraind tot energiecoaches die advies geven tijdens bijeenkomsten bij de mensen thuis (een soort tupperwareparty's). In het project worden energiebesparing en sociale versterking aan elkaar gekoppeld. Dit project wordt aangedragen bij de Intergemeentelijke Sociale Dienst. Het is de bedoeling om St. Samenwerken het project uit te laten voeren.
- Duurzaamheidseducatie op basisscholen
Met de basisscholen in Steenbergen wordt overleg gevoerd over het opnemen van duurzaamheidseducatie in het lesprogramma (bv. door deelname aan landelijke acties).

Uitvoering na 2013

Communicatie en educatie blijven belangrijke instrumenten, ook op de lange termijn. De activiteiten die in 2012 en 2013 worden opgestart, zullen ook na 2013 worden doorgezet. Verder is het van belang dat bij plannen die gericht zijn op de leefbaarheid in wijken en buurten, duurzaamheidsaspecten integraal worden meegenomen. Dit betekent dat de visie op duurzaamheid die in hoofdstuk 2 is beschreven, bij de ontwikkeling van nieuwe plannen moet worden meegenomen.

4.7 Duurzame energieopwekking

Inleiding

Een van de belangrijkste uitdagingen op het gebied van duurzaamheid, is het realiseren van een schone, betaalbare en betrouwbare energievoorziening voor de toekomst. Door ondertekening van de Verklaring van Dussen (zie bijlage) heeft de gemeente Steenbergen beloofd een bijdrage te zullen leveren aan het realiseren van de rijksdoelstellingen van:

- een CO₂-reductie van 30% in 2020;
- een duurzame energieproductie van 20% in 2020;
- tot 2020 elk jaar een energiebesparing van 2%.

In de vorige paragrafen is al aangegeven hoe vanuit de verschillende invalshoeken hieraan kan worden bijgedragen (bv. energiebesparing bij bedrijven). De doelstellingen zullen echter alleen worden bereikt, wanneer ook wordt ingezet op meer grootschalige duurzame energieopwekking.

Stand van zaken

In 2010 heeft de Stuurgroep Duurzame Ontwikkeling van het West-Brabanthuis (regio West-Brabant) de Regionale Visie Duurzame Energie vastgesteld. Voorafgaand aan de vaststelling van deze visie is een inventarisatie uitgevoerd naar het energieverbruik in West-Brabant en de mogelijkheden voor duurzame energie. Bij de inventarisatie is gebleken dat in de regio en in Steenbergen voldoende potentieel is om de doelstelling 20% duurzame energieopwekking in 2020 te realiseren. Regionaal is gekozen om vooral in te zetten op een mix van windenergie, bio-energie en gebouwgebonden opties.

Om de voortgang van de realisatie van duurzame energie te bewaken, is de Duurzame Energiemonitor West-Brabant 2011 opgesteld. Uit deze monitor blijkt onder meer dat 5,33% van het totale energiegebruik in West-Brabant al duurzaam wordt opgewekt

(anno 2011). Voor Steenbergen ligt het percentage wat lager (3,53%). Regionaal gezien levert bio-energie momenteel de belangrijkste bijdrage. Verwacht wordt dat de bijdrage van windenergie relatief gezien belangrijker zal worden.

Voor windenergie heeft de regio West-Brabant een aanbod gedaan aan de provincie Noord-Brabant en het Rijk. Er is voor gekozen om niet te wachten op een aanwijzing

van locaties, maar om zelf met een voorstel te komen. Voor Steenbergen betekent dit dat is voorgesteld om naast de realisatie van 7 windturbines op AFC Nieuw Prinsenland (zie paragraaf 4.2), ook medewerking te verlenen aan de opschaling van 4 bestaande windturbines aan de Karolinadijk in Dinteloord (van 0,6 MW naar maximaal 6 MW per turbine). Deze turbines maken onderdeel uit van het bestaand windpark aan de Volkeraksluizen.

De toepassing van windenergie is slechts een onderdeel van de totale uitwerking van de Regionale Visie Duurzame Energie. Aansluitend op eerdere afspraken is voor de 11 voormalige MARB-gemeenten (Milieu en Afval Regio Breda) een uitvoeringsprogramma gemaakt, dat geaccordeerd is door de betrokken gemeenten. Op verzoek van de regionale bestuurscommissie duurzaamheid zal dit uitvoeringsprogramma voor de hele regio West-Brabant worden uitgewerkt. Over de bijdrage van Steenbergen (de lokale uitwerking) heeft al een discussie plaatsgevonden met de commissie Ruimte & Economie.

Ambities 2020

- De CO₂-reductie is met 30% verminderd t.o.v. 1990 (Verdrag van Kyoto).
- 20% van de gebruikte energie in Steenbergen wordt duurzaam opgewekt.

Projecten 2012 – 2013

- Uitwerking regionaal uitvoeringsprogramma duurzame energie voor Steenbergen
In regionaal verband is een uitvoeringsprogramma Duurzame Energie vastgesteld. Aan de uitwerking hiervan dient Steenbergen uiteraard een bijdrage te leveren. Naast de hierboven genoemde bijdrage aan windenergie, zullen nog enkele concrete voorstellen worden uitgewerkt. Hierbij wordt gedacht aan:
  - toepassing biomassaströmen (o.a. snoeihout en energieteelt i.s.m. de ZLTO);
  - bevordering toepassing zonnepanelen;
  - bevordering toepassing zonnecollectoren;
  - stimuleren toepassing warmtekoude-opslag.De opties 'toepassing biomassaströmen' en 'stimuleren toepassing warmte koude-opslag' worden hieronder toegelicht.
- Onderzoek (lokale) toepassing biomassaströmen (bv. snoeihout)
In 2012 wordt onderzocht wat de lokale mogelijkheden zijn voor de toepassing van biomassa voor de opwekking van duurzame energie. In deze inventarisatie worden betrokken: contractafspraken, aanleverhoeveelheden en kosten, (landbouw)grondtarieven en teelt/aanplant voorwaarden. Hieruit wordt een pre-businesscase opgesteld die inzicht moet geven in de haalbaarheid van lokale biomassa-energie uit snoei- en teeltgrondstoffen.
- Stimulering toepassing warmtekoude-opslag (WKO)
De gemeente zal zelf het voorbeeld geven door te trachten de nieuwbouw in Buiten de Veste aan te sluiten op het reeds functionerende WKO systeem van het gemeentehuis.
- Monitoring klimaat- en duurzame-energiebeleid
Op landelijk niveau is door AgentschapNL een protocol ontwikkeld voor het bepalen van de CO₂-voetafdruk van gemeenten. De regio West-Brabant ondersteunt de regiogemeenten bij het in beeld brengen van de voetafdruk,

gebruik maken van landelijke en lokale gegevens (o.a. cursus). Naast deze vorm van monitoring, zal Steenbergen de periodieke regionale monitoring van duurzame energie volgen om de voortgang van het eigen beleid te bewaken.

- **Duurzaamheidsmonitor ECO XXI.**

Het is een breed programma voor stimulering van duurzaamheid bij gemeenten met accenten op toerisme en recreatie en natuur- en milieu-educatie. Door deelname aan ECO XXI wordt in kaart gebracht welke positie de gemeente inneemt op het gebied van duurzaamheid en hoe die positie verbeterd kan worden. Het programma ECO XXI toets op beleidsniveau. In het Uitvoeringsprogramma Strategische Agenda 2012-2020 van de Regio West-Brabant is bij het onderdeel Klimaat opgenomen dat er elke twee jaar een duurzaamheidsmonitor wordt opgesteld.

Uitvoering na 2013

De projecten gericht op de realisatie van duurzame energievoorzieningen zullen voor een groot deel pas plaats vinden (of afgerond worden) na 2013.

Bijlage I: Basis en kader voor duurzaamheidsbeleid

De ontwikkeling van een Nota Duurzaamheid voor de gemeente Steenbergen staat niet op zichzelf. De afgelopen jaren is een basis gelegd voor gemeentelijk duurzaamheidsbeleid. In deze bijlage wordt een korte samenvatting gegeven van de belangrijkste beleidsstukken en (bestuurs)afspraken die betrekking hebben op duurzaamheid.

Regionale samenwerking t.a.v. duurzaamheid

De gemeente Steenbergen werkt in regionaal verband samen met 18 Brabantse gemeenten en de Zeeuwse gemeente Tholen. In 2008 zijn de samenwerkingsambities vastgelegd in de Strategische Agenda West-Brabant 2008 -2011. In de genoemde periode zijn via een aantal programmalijnen en projecten stappen gezet in een verdergaande strategische samenwerking. Dit heeft onder meer geleid tot een gemeenschappelijke regeling voor de Regio West-Brabant (vanaf 1 januari 2011) en een herijking van de Strategische Agenda (2012 -2020). Daarbij zijn in dit kader twee leidende principes het vermelden waard:

1. Duurzame ontwikkeling (triple-P)
In West-Brabant wordt gestreefd naar een uitgebalanceerd ontwikkelingsproces gericht op het bevorderen van de veerkracht en kwaliteit van de natuur (ecologie), het lichamelijk en geestelijk welzijn van inwoners (sociaal-maatschappelijk) en een gezonde economische ontwikkeling (economie). Verbetering van het ene mag niet ten koste gaan van het andere.
2. Brede maatschappelijke alliantievorming (triple-O)
Er wordt gewerkt vanuit de triple Helix-gedachte, waarbij Onderwijs, Ondernemers en Overheid (de 3 O's) nauw samenwerken en elkaar versterken.

De regionale samenwerking richt zich op een aantal thema's, waaronder duurzaamheid. De regionale bestuurscommissie die zich met duurzaamheid en duurzame ontwikkeling bezig houdt, hanteert de volgende definitie als uitgangspunt:

Duurzame ontwikkeling betekent een goede kwaliteit van leven, een vitale en betaalbare woonomgeving voor de West-Brabanders van nu en voor de volgende generaties; een veilige omgeving met gezonde lucht, voldoende groen, een schone bodem en schoon water, die bereikbaar blijft en waar de geluidsoverlast binnen de perken blijft.

Hieraan wordt gewerkt door het uitvoeren van jaarlijkse werkprogramma's.

Verklaring van Dussen

Een van de projecten die in het kader van de regionale samenwerking heeft plaatsgevonden, is de ondertekening van de Verklaring van Dussen (op 31 oktober 2007 in Kasteel Dussen). Samen met de andere samenwerkende gemeenten, heeft de gemeente Steenbergen zich, door ondertekening van de verklaring, bereid verklaard haar aandeel te leveren in de rijksdoelstellingen van:

- een CO₂-reductie van 30% in 2020;
- een duurzame energieproductie van 20% in 2020;
- tot 2020 elk jaar een energiebesparing van 2%.

Tevens hebben de 19 gemeenten verklaard hun voorbeeldfunctie op allerlei terreinen actief in de vullen. Naast de algemene afspraken t.a.v. CO₂-reductie, duurzame energieproductie en energiebesparing, zijn in de Verklaring van Dussen meer specifieke afspraken gemaakt ten aanzien van:

- gebouwgebonden duurzaam energiebeleid;
- windenergie;
- biomassa

De doelstellingen van de Verklaring van Dussen zijn inmiddels overgenomen in het uitvoeringsprogramma (concept) behorende bij de Strategische Agenda 2012 – 2020.

Klimaatprogramma (SLOK)

Aansluitend op de Verklaring van Dussen heeft de gemeente Steenbergen in 2009 een Klimaatprogramma opgesteld, bestaande uit de volgende 8 projecten:

1. Aandacht voor energie in de vergunningverlening en handhaving (bedrijven)
2. Uitbreiding milieucontroles op reductie overige broeikasgassen (bedrijven)
3. Stimuleren toepassing duurzame energie
4. Energiebesparing in de gemeentelijke gebouwen
5. Duurzame locatie- en bouwontwikkeling (toetsing op de bouwplaats)
6. Energiebesparing bij de openbare verlichting
7. Duurzame locatie- en bouwontwikkeling (communicatie, afspraken, toetsing bouwaanvragen)
8. Energiezuinige nieuwbouw scholen

Voor de uitvoering van het programma is met succes een beroep gedaan op een rijksbijdrage in het kader van de landelijke regeling Stimulering Lokale Klimaatinitiatieven (SLOK). Met de uitvoering van de projecten uit het programma is inmiddels een start gemaakt.

Verklaring Countdown 2010

In 2001 hebben de Europese landen onder de noemer Countdown 2010 afgesproken om het biodiversiteitsverlies in 2010 te stoppen. Om deze doelstelling te behalen, is in 2004 de Europese Countdown 2010 campagne van start gegaan. De gemeente Steenbergen heeft zich hierbij aangesloten door ondertekening van de Verklaring Countdown 2010. Hiermee heeft de gemeente zich verplicht om de biodiversiteit in de gemeente zoveel mogelijk te bevorderen. Vanuit de regio wordt dit gestimuleerd door de deelname aan het NME-arrangement 'Brabantse parels van biodiversiteit' (NME = natuur- en milieueducatie). In het kader van dit arrangement wordt onder meer gewerkt aan het activeren van inwoners om initiatieven te ontplooiën om de soortenrijkdom in de eigen omgeving te bevorderen.

Millenniumgemeente

De gemeente Steenbergen is een zogenaamde Millenniumgemeente. Dit betekent dat de gemeente actief meewerkt aan het behalen van de VN Millenniumdoelen, acht ambitieuze doelen voor wereldwijde armoedebestrijding en milieubevordering die in 2000 zijn vastgesteld. Het gaat om de volgende doelstellingen:

1. Extreme armoede en honger zijn uitgebannen.
2. Alle jongens en meisjes gaan naar school.
3. Mannen en vrouwen hebben dezelfde rechten.
4. Kindersterfte is sterk afgenomen.
5. Minder vrouwen sterven door zwangerschap.
6. De verspreiding van ziektes als AIDS en malaria is gestopt.
7. Er leven meer mensen in een duurzaam leefmilieu.
8. Er is meer eerlijke handel, schuldverlichting en hulp.

De gemeente kan hieraan een bijdrage leveren door te kiezen voor duurzaam inkopen, plaatselijke initiatieven op het gebied van duurzaamheid te stimuleren of energiebesparende maatregelen te nemen.

Raadsprogramma 2010-2014

In het raadsprogramma 2010 – 2014 van de gemeente Steenbergen wordt duurzaamheid met name genoemd. Volgens het raadsprogramma heeft de gemeente een grote rol te spelen in de transitie naar een duurzamer gebruik van de omgeving en opwekking van energie. De gemeente wil zich hierbij vooral richten op het actief ondersteunen van initiatieven zoals in wind- en zonne-energie, het aansporen tot energiebesparing (verlichting, woningisolatie, verwarming) en het stimuleren van duurzaam bouwen en particuliere experimenten met nieuwe technieken. Een andere belangrijk aspect dat in het raadsprogramma wordt genoemd is het stimuleren van afvalpreventie bij burgers en bedrijven.

Omdat Steenbergen zich presenteert als Millenniumgemeente zal de gemeente in de periode 2010 – 2014 samen met bedrijven, maatschappelijk organisaties en instellingen invulling geven aan deze status, passend bij de schaal van de gemeente. Als het gaat om duurzaamheidsdoelen kan hierbij gedacht worden aan energie- en waterbesparing, maar ook aan de bevordering van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen in de bredere zin.

Omdat de factor milieu vrijwel alle aspecten van beleid raakt zou het (volgens het raadsprogramma) een steeds terugkerende toetssteen voor dat beleid moeten vormen en aandacht krijgen bij alle beleidsterreinen.

Actieplan Duurzaamheid 2011

Vooruitlopend op de Nota Duurzaamheid zijn begin 2011 afspraken gemaakt over de duurzame besteding van resterende budgetten. Dit heeft geleid tot de formulering van de volgende 10 projecten, gebundeld in het Actieplan Duurzaamheid 2011:

- openbare verlichting;
- verlichting gemeentehuis;
- GPR-label gebouwen;
- overzicht dubo-materialen voor particuliere bouw;
- energieadvies bestaande woningbouw;
- aansluiten landelijke actie 'licht uit';
- duurzaamheid op de bedrijvencontactdagen;
- aanschaf dienstfiets BOA;
- duurzaamheid in de gemeentelijke accommodaties;
- opstellen duurzaamheidsnota.

De projecten zijn in 2011 grotendeels opgestart en/of uitgevoerd.

Milieubeleidsplan en uitvoeringsprogramma

Het milieubeleid van de gemeente Steenbergen voor de periode 2008 – 2012 is verwoord in het Milieubeleidsplan en het daarbij horende uitvoeringsprogramma. In het Milieubeleidsplan zijn de volgende thema's uitgewerkt:

- bodem;
- water;
- afval;
- geluid;
- lucht;
- geur/stank;
- externe veiligheid;
- energie;
- duurzaam bouwen;
- natuur/groen;
- verkeer/vervoer;
- communicatie.

Per thema zijn ambities en doelstellingen geformuleerd en is beschreven hoe deze doelstellingen worden bereikt. Voor een deel is er een overlap met andere beleidsafspraken zoals de Verklaring van Dussen en het daarop aansluitende klimaatprogramma (thema Energie).

Beleidsnota Openbare Verlichting

Het gemeentelijke beleid ten aanzien van openbare verlichting is vastgelegd in de Beleidsnota Openbare Verlichting 2010 – 2014. In deze nota wordt specifiek aandacht geschonken aan Energie en Milieu. De gemeente streeft naar het per

locatie realiseren van een afdoende verlichtingskwaliteit tegen een zo laag mogelijk energieverbruik. Dit houdt in z'n algemeenheid in dat enkel verlicht wordt waar, wanneer en op die tijden dat dit noodzakelijk is. Hiertoe worden de op dat moment functioneel noodzakelijke verlichtingsniveaus gehanteerd en wordt gebruik gemaakt van zo energiezuinig mogelijke verlichtingsarmaturen.

Duurzaam inkopen en aanbesteden

In 2009 is de gemeentelijke nota Inkoop en Aanbesteden vastgesteld, waarbij de landelijke doelstellingen voor duurzaam inkopen als uitgangspunt zijn gehanteerd. Op grond van deze doelstellingen geldt dat vanaf 2010 75% van de gemeentelijk inkopen duurzaam moet worden ingekocht. Vanaf 2015 moeten alle inkopen duurzaam zijn. Om de duurzaamheid te kunnen toetsen zijn op landelijk niveau duurzaamheidscriteria ontwikkeld. Deze criteria beschrijven sociale en milieuaspecten voor een groot aantal productgroepen variërend van drukwerk tot stedenbouw.

Op grond van de nota Duurzaam Inkopen zijn de gemeentelijke budgethouders verplicht om bij aanvang van elk daarvoor in aanmerking komend inkooptraject de mogelijkheden voor duurzaam inkopen te verkennen, in de programma's van eisen en/of bestekken duurzaamheidsaspecten op te nemen en duurzaamheid expliciet mee te nemen bij de beoordeling van leveranciers en aanbiedingen door dit op te nemen in de selectie- en gunningscriteria. Dit beleidsuitgangspunt moet nog nader worden ingevuld op basis van beschikbare instrumenten en handvatten. Belangrijk is dat hierbij niet alleen wordt gekeken naar de milieucriteria maar ook naar de sociaal-maatschappelijke doelstellingen die de gemeente Steenberg nastreeft (social return; inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt).

Groenbeleid

In 2009 is het Groenplan Gemeente Steenberg vastgesteld. Bij het voorbereiden van deze nota is geconstateerd dat het openbaar groen in Steenberg van slechte kwaliteit is. Het Groenplan moet er voor zorgen dat de neerwaartse spiraal ten aanzien van groen, wordt omgebogen naar een kwaliteitsimpuls met blijvend effect. Hierbij worden vier motto's gehanteerd:

1. Groen hoort bij Steenberg;
2. Steenberg bewust groen;
3. Steenberg groen – praktisch en mooi;
4. Steenberg groen – samen doen;

In de nota is uitgewerkt hoe aan de motto's invulling wordt gegeven.

Notitie gemeentelijke wateropgave

Om de veranderingen binnen de waterproblematiek aan te kunnen pakken is de Notitie gemeentelijke wateropgave opgezet. De notitie houdt rekening met de veranderingen omtrent klimaat, zeespiegelstijging, verstedelijking, bodemdaling en dergelijke. De gemeente werkt, als het gaat om de wateropgave, nauw samen met het waterschap Brabantse Delta. De uitgangspunten hiervoor zijn in de notitie vastgelegd, waarbij wordt ingegaan op de volgende thema's:

- stedelijke waterbergingsopgave;
- grondwaterproblematiek;
- optimalisatie beheer en onderhoud stedelijk water;

- afvalwaterketen;
- waterkwaliteit (KRW);
- Ecologische verbindingzones (EVZ);
- communicatie.

Structuurvisie (ontwerp)

De Structuurvisie is een uitvoeringsgericht beleidsdocument waarin op hoofdlijnen het ruimtelijk beleid binnen de gemeente is opgenomen. Voor de volgende onderwerpen is het beleid voor de komende 10 tot 15 jaar opgesteld:

- wonen;
- werken/economie;
- voorzieningen;
- landelijk gebied;
- toerisme en recreatie;
- verkeer.

De belangrijkste aanleiding voor de Structuurvisie is de nieuwe Wet ruimtelijke ordening. Deze stelt gemeenten verplicht om de Structuurvisie in 'nieuwe stijl' op te stellen. De Structuurvisie is vooral gericht op de Gebiedsvisie 2007; de uitvoering hiervan. Daarnaast moet het beleid voldoen aan eisen van het Rijk, Provincie en Waterschap. Ook andere beleidsstukken binnen de gemeente en nieuwe actuele ontwikkelingen zijn van belang.

De doelstelling van de Structuurvisie is:

Het bieden van een actueel integraal toetsingskader voor ruimtelijke ontwikkelingen in de periode 2011-2025. De visie is een weerslag van het gemeentelijk beleid en de gemeentelijke ambitie.

